

Servicedocument voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs coronavirus

VERSIE 17 augustus 2021

In het document zijn toevoegingen ten opzichte van de vorige versies met grijs gemarkeerd.

I. Inleiding

Het coronavirus heeft grote impact op het funderend onderwijs. Scholen, leraren, leerlingen en ouders gaan met veel flexibiliteit en vindingrijkheid om met de situatie. Wij vinden het belangrijk om schoolbesturen en scholen daarbij te ondersteunen, door voortdurend een overzicht te geven van de laatste informatie. De huidige situatie leidt tot vragen rondom corona. In dit document geven we antwoord op deze vragen, gebaseerd op de bestaande wet- en regelgeving, inclusief de coronamaatregelen vanuit het kabinet en de RIVM-richtlijnen. Het is de bedoeling dat de scholen zich houden aan de richtlijnen in dit document. Echter, niemand is tot het onmogelijke gehouden.

De sector heeft protocollen opgesteld die een belangrijke rol vervullen om op een heldere wijze duiding en een praktische handreiking te geven aan de richtlijnen die gelden. Gezamenlijk wordt daarnaast regelmatig bezien of de maatregelen, aanwijzingen en tips geactualiseerd moeten worden. Het ministerie van OCW bundelt de laatste stand van zaken van de landelijke maatregelen voor het funderend onderwijs in dit servicedocument. *Het is nadrukkelijk geen vervanging maar vormt samen met de diverse protocollen en richtlijnen een overzicht van de geldende maatregelen in het primair en voortgezet onderwijs* (p. 29 bevat het actuele overzicht aan protocollen). In het servicedocument wordt dan ook waar nodig naar diverse protocollen verwezen.

Het document is in zijn geheel gebaseerd op de situatie zoals die geldt per 23 augustus 2021. Mochten ontwikkelingen rondom de coronapandemie aanleiding geven tot aanpassingen, dan zullen die doorgevoerd worden in een nieuwe versie van het servicedocument. Het document kan rekenen op steun van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, Sectorraad Praktijkonderwijs, Laks, AOb, CNV Onderwijs, FvOv, Sectorraad GO, AVS, Ouders & onderwijs en van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie).

Uitgangspunten

- Alle scholen in het funderend onderwijs geven fysiek onderwijs op school met inachtneming van alle geldende maatregelen en de RIVM-richtlijnen.
- De schoolbesturen zijn, zoals altijd, verantwoordelijk voor de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs en de wijze van organiseren. Scholen nemen - onder leiding van de schoolleider en met betrekken van de medezeggenschapsraad - zelf het voortouw om binnen de geldende kaders op de voor hen best passende manier invulling te geven aan het onderwijs binnen de geldende voorwaarden en kunnen zich verantwoorden over de keuzes die zij maken.
- Dit document biedt steun aan schoolbesturen en scholen om zich goed en (zo veel als mogelijk) tijdig voor te bereiden op de ontwikkelingen die spelen, zodat het onderwijs zo veel mogelijk op een reguliere wijze doorgaat.

- Het ministerie van OCW en de sector volgen de ontwikkelingen rond het coronavirus, geven zo goed mogelijk helderheid, bieden besturen en scholen ruimte en sturen bij waar nodig.
- Het funderend onderwijs heeft een belangrijke functie in de toerusting van leerlingen. Daarbij zijn drie doeldomeinen te onderscheiden: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Het is belangrijk om leerlingen ook in deze corona-tijd een brede basis mee te geven, waarbij de drie doeldomeinen in balans zijn. Leerlingen hebben deze brede basis nodig om zich goed te ontwikkelen en met voldoende bagage door te stromen.

Inhoudsopgave

I.	Inleiding	1
	Uitgangspunten	1
	Inhoudsopgave	2
II.	Veiligheid en gezondheid.....	4
1.	Inleiding	4
2.	Aanvullende maatregelen naar aanleiding van het Generiek kader RIVM	4
	<i>Basisregels</i>	<i>4</i>
	<i>Uitgangspunten</i>	<i>5</i>
	<i>Indeling (aanvullende) maatregelen</i>	<i>5</i>
	<i>Ondersteunende adviezen bij maatwerkoplossingen op school</i>	<i>10</i>
3.	Besmettingen voorkomen op en rondom school	11
	<i>Belang naleving protocollen.....</i>	<i>11</i>
	<i>Welke activiteiten kunnen wel/niet op school plaatsvinden?</i>	<i>11</i>
	<i>Anderhalve meter afstand in het vo.....</i>	<i>12</i>
	<i>Ventilatie en luchten</i>	<i>12</i>
	<i>Lichamelijke opvoeding</i>	<i>13</i>
	<i>Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken.....</i>	<i>13</i>
	<i>Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?</i>	<i>14</i>
4.	Bij klachten/besmettingen.....	14
	<i>Klachten</i>	<i>14</i>
	<i>Quarantaine.....</i>	<i>14</i>
	<i>Testbeleid en bron- en contactonderzoek.....</i>	<i>14</i>
	<i>Zelftesten in het onderwijs.....</i>	<i>15</i>
	<i>Prioriteit voor onderwijspersoneel bij coronatesten.....</i>	<i>15</i>
	<i>Vaccineren</i>	<i>16</i>
	<i>Specifieke maatregelen bij een besmetting op school</i>	<i>16</i>
	<i>Wanneer schoolsluiting.....</i>	<i>17</i>
5.	Andere maatregelen door de school.....	18
III.	Continuïteit en kwaliteit onderwijs.....	19
1.	Algemeen.....	19
	<i>Afstandsonderwijs bij volledige of gedeeltelijke schoolsluiting.....</i>	<i>19</i>
	<i>Afstandsonderwijs voor leerlingen die niet naar school gaan vanwege een kwetsbare gezondheid of vanwege een huisgenoot met een kwetsbare gezondheid</i>	<i>20</i>
	<i>Middelen voor afstandsonderwijs</i>	<i>21</i>

Onderwijstijd.....	21
Organisatorische uitdagingen	22
Voortgezet (speciaal) onderwijs op externe locaties	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Verzuim en leerplicht.....	22
De rol van de school bij het in beeld krijgen van leerlingen en de situatie waarin ze zich bevinden.	22
2. Specifieke situaties.....	23
Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.....	23
Eindexamen in het voortgezet onderwijs (inclusief vavo en staatsexamen)	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Praktijkgericht onderwijs in het vmbo, pro en vso.....	24
Stages in praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en vmbo	24
Vavo	26
IV. Relevante informatie	27
Algemeen	27
Primair onderwijs.....	27
Voortgezet onderwijs	27
Praktijkonderwijs en vmbo.....	27
Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)	27
(voortgezet) Speciaal onderwijs	27
Inspectie van het Onderwijs.....	27
Overig.....	28

II. Veiligheid en gezondheid

1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de maatregelen en adviezen om verspreiding van het virus op en rondom school zoveel mogelijk te beperken. Hierbij sluit dit document aan bij de maatregelen die gelden per 23 augustus 2021.

2. Aanvullende maatregelen naar aanleiding van het Generiek kader RIVM

Het voortgezet onderwijs (vo) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) is sinds 1 maart 2021 weer open voor alle leerlingen. Aan de heropening van het voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs heeft het kabinet aanvullende maatregelen en adviezen gekoppeld, die zijn gebaseerd op het [Generiek kader van het RIVM](#). Sinds de versoepelingen van 26 juni 2021 gelden de contactbeperkende maatregelen uit het Generiek Kader niet meer. Ook zijn de regels voor het bron- en contactonderzoek op per 23 augustus aangepast, waarmee voor middelbare scholieren nu hetzelfde geldt als voor volwassenen.

Basisregels

Eerst is het van groot belang om te benadrukken dat eenieder zich dient te houden aan de basisregels.

- Blijf thuis bij klachten passend bij het coronavirus of ga direct naar huis bij ontstaan van klachten gedurende de dag en laat je testen. Al het (onderwijs)personeel, alle leerlingen en andere aanwezigen in of bij de school moeten volledig klachtenvrij zijn en anders thuisblijven.
- Zij blijven ook thuis als er een [quarantaineadvies](#) geldt. Huisgenoten van een persoon met coronaklachten en koorts/benauwdheid hoeven niet meer thuis te blijven. Dit geldt voor zowel kinderen als volwassenen.
- Als een persoon positief wordt getest en besmet is met het coronavirus, moeten alleen de niet-immune¹ huisgenoten thuisblijven. Immune huisgenoten zonder klachten hoeven niet in quarantaine. Het testadvies op dag 5 blijft voor niet-immune en immune huisgenoten gelden.
- Medewerkers doen dagelijks voor aanvang van de werkzaamheden een [gezondheidscheck](#). Als een van de vragen met 'ja' wordt beantwoord, dan moet de medewerker thuisblijven en zich laten testen.
- Leerlingen houden 1,5 meter afstand van onderwijspersoneel en andere volwassenen. Volwassenen houden onderling 1,5 meter afstand.
- Eenieder wast regelmatig zijn of haar handen en hoest en niest in de elleboog. Handen wassen gebeurt in ieder geval bij aankomst op school, na het binnenkomen van buiten, voor het (klaarmaken van) eten, na toiletbezoek, na contact met dieren en bij vieze of plakkerige handen. Een alternatief voor handen wassen met water en zeep kunnen reinigingsdoekjes voor de handen zijn.
- Maak handcontactpunten meerdere keren per dag schoon met schoonmaakdoekjes of water en zeep en de ruimte/voorziening na iedere werkdag goed schoon volgens het

¹ Bij het BCO wordt een persoon als **immuun** voor SARS-CoV-2 beschouwd als deze:

- 14 dagen of langer geleden een vaccinatieserie heeft afgerond van Comirnaty (Pfizer), Spikevax (Moderna) of Vaxzevria (AstraZeneca); OF
- 14 dagen of langer geleden 1 dosis van een van deze vaccins heeft gekregen na een doorgemaakte SARS-CoV-2-infectie; OF
- 28 dagen of langer geleden het Janssen-vaccin heeft gekregen; OF
- COVID-19 heeft doorgemaakt minder dan 6 maanden geleden.

Dit geldt in het kader van BCO voorlopig ook voor immuungecompromitteerde personen, totdat er specifiekere adviezen geformuleerd kunnen worden voor patiëntencategorieën waarbij vaccinatie onvoldoende beschermen effect blijkt te hebben. Iedereen die niet voldoet aan de criteria van immuun, wordt als **niet-immuun** beschouwd.

reguliere schoonmaakprotocol. Handcontactpunten zijn onder andere deurklinken, touchscreens (die meerdere personen aanraken) en lesmateriaal.

- Zorg voor voldoende (hand)zeep en papieren handdoekjes in de toiletten.
- Communiceer over de hygiënemaatregelen en laat iedereen deze zo nauwkeurig mogelijk opvolgen.
- Ventileer en lucht goed volgens de richtlijnen op <https://www.lesopafstand.nl/lesopafstand/richtlijnen/ventilatie/>.

Uitgangspunten

Het uitgangspunt is om op een verantwoorde manier fysiek onderwijs te geven en tegelijkertijd de risico's van besmettingen met het coronavirus zo veel mogelijk tegen te gaan. Aan de maatregelen in dit kader liggen de volgende doelstellingen ten grondslag:

- De (geringe) risico's voor alle betrokkenen zo klein en beheersbaar mogelijk maken.
- De continuïteit van onderwijs zoveel mogelijk waarborgen.
- Een focus op de praktische invulling, met regelruimte voor scholen en besturen.

Indeling (aanvullende) maatregelen

Naast de basisregels die voor iedereen gelden om het virus onder controle te krijgen, zijn de (aanvullende) maatregelen ingedeeld in drie categorieën:

- A. Verplichte maatregel** - dit betreffen maatregelen die wettelijk verplicht zijn of worden. Scholen moeten deze maatregelen onder alle omstandigheden opvolgen.
- B. Noodzakelijke maatregel** - dit betreffen maatregelen die zijn gebaseerd op de adviezen in het generiek kader van het RIVM. Scholen dienen deze maatregelen onder alle omstandigheden op te volgen.
- C. Geadviseerde maatregel** - dit betreffen maatregelen die niet verplicht zijn en niet in alle situaties haalbaar zullen zijn. We verwachten dat scholen deze maatregelen zo goed mogelijk invoeren, rekening houdend met hun eigen context.

OCW heeft de sociale partners en het RIVM betrokken bij de praktische uitwerking. We zijn hen erkentelijk voor de nuttige suggesties en aanvullingen die hebben bijgedragen aan het zo goed en duidelijk mogelijk opstellen van deze indeling. Goede voorbeelden uit de praktijk kunnen worden gedeeld en gevonden via de website [lesopafstand.nl](https://www.lesopafstand.nl).

In onderstaande tabel worden de maatregelen en adviezen per onderwerp genoemd. De onderwerpen zijn **1) algemene coronamaatregelen 2) testen en 3) wat als de klas in quarantaine moet?**

In de tabel worden de maatregelen en adviezen kort beschreven. In de volgende paragrafen volgt een toelichting.

	<i>A - Verplichte maatregel</i>	<i>B - Noodzakelijke maatregel</i>	<i>C - Geadviseerde maatregel</i>
<u>1 – Algemene coronamaatregelen</u>	Leerlingen houden 1,5 meter afstand van onderwijspersoneel en personeel houdt onderling 1,5 meter afstand. Hier kan alleen in specifieke situaties vanaf geweken worden, bijvoorbeeld als het gaat om veiligheid bij praktijkgerichte lessen of ondersteunende zorg. <i>Zie 'Anderhalve meter afstand' in par. II.3</i>	Zie voor meer informatie over medewerkers die tot een risicogroep behoren: Aandachtspunten rondom kwetsbare werknemers. Voor informatie voor zwangere werknemers zie Zwangerschap en COVID-19 en de bijlage bij de COVID-19 richtlijn Zwangerschap, (werk) en COVID-19 (zie ook Generieke kader).	Zie ook de adviezen uit de gedragsanalyse om naleving maatregelen te bevorderen onder het kopje 'Ondersteunende adviezen bij maatwerkoplossingen op school'.
	Leerlingen en medewerkers dragen bij verplaatsingen binnen de school een mondneusmasker. <i>Zie 'Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken' en 'Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?' in par. II.3</i>	Zorg dat medewerkers op de hoogte zijn van de huidige maatregelen, van de richtlijnen binnen de school en van de rol van de bedrijfsarts. De medewerkers kunnen zich tot de bedrijfsarts richten met vragen over hun gezondheid in relatie tot het werk, ook als er (nog) geen sprake is van verzuim of klachten.	Stimuleer het houden van 1,5 meter afstand tussen leerlingen en personeel en tussen personeel onderling door het op verschillende manieren en plekken herhalen van de boodschap in de school en train en begeleid medewerkers in het toezicht houden hierop.
	In de klas kan een docent een mondneusmasker of gezichtsscherm/face-shield dragen bijvoorbeeld in die uitzonderingsgevallen waar geen 1,5 meter afstand tussen docent en leerlingen kan worden gehouden of ter aanvulling op de eigen veiligheid. Een leerling kan in die uitzonderingsgevallen ook een mondneusmasker dragen in de klas.		

	<i>Zie 'Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken' en 'Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?' in par. II.3</i>		
	Iedere school heeft minimaal één preventiemedewerker. Zie steunpunt RI&E .		
2 - Testen/Bron- en Contactonderzoek (BCO) <i>Zie 'Testbeleid' en 'Zelftesten' in par. III.1</i>	De GGD mag iedereen benaderen en uitvragen voor bron- en contactonderzoek. Individuele medewerking aan BCO is vrijwillig. Scholen hebben wel een wettelijke zorgplicht en dienen zorg te dragen voor een veilige (leer)omgeving op school.	Om besmettingen zoveel mogelijk te voorkomen, worden alle leerlingen en personeelsleden die niet als immuun worden beschouwd opgeroepen om zich tweemaal per week preventief te zelftesten. .	Scholen zoeken contact met de GGD om vooraf afstemming te zoeken over noodzakelijke informatie voor BCO, groepsvorming, contactpersonen (team onderwijs en jeugd, preventiemedewerker van de school) en snelle communicatie.
		Als er een besmetting plaatsvindt bij een leerling of personeelslid van de school, volgen school, leerlingen en ouders de instructies van de GGD. Voor het tijdig signaleren en beperken van besmettingen is goed BCO cruciaal; medewerking hieraan is dus van groot belang.	
		Scholen voeren een goede administratie van klassenindelingen en presentie om de GGD te kunnen informeren.	
		Alle niet-immune huisgenoten (categorie 1) en niet-immune nauwe contacten (categorie 2) die voortkomen uit BCO gaan tien dagen in thuisquarantaine. Dit geldt voor alle personen die hieronder vallen, ongeacht de leeftijd. Op school zijn dit klasgenoten en leraren die tijdens de besmettelijke periode (vanaf twee dagen voor de eerste ziektedag) nauw contact hebben gehad met de persoon die positief is getest.	

		Niet-immune leerlingen en onderwijspersoneel die als nauw contact (categorie 2) worden gezien, kunnen zich vanaf dag 5 na het laatste contact met een besmet persoon laten testen in GGD-teststraat. Blijkt uit de test op dag 5 na het laatste contact dat de persoon niet besmet is, dan mag deze persoon weer naar school. Testen is altijd op basis van vrijwilligheid. Kiest de persoon ervoor om op dag 5 na het laatste contact geen test af te laten nemen, dan blijft de persoon gedurende de rest van de quarantaineperiode (tien dagen na het laatste contact met de besmettelijke persoon) thuis. Daarnaast wordt een persoon in quarantaine dringend geadviseerd om zich bij het ontstaan van klachten te laten testen, ook als een eerdere test negatief was. Immune nauwe contacten hoeven niet in quarantaine. Wel is voor hen het advies dat zij zich laten testen bij klachten. De GGD kan soms toch een test op dag 5 adviseren, bijv. in een setting met hoge kans op transmissie/kwetsbare populatie.	
		Voor overige contacten (categorie 3) geldt dat zij niet in thuisquarantaine hoeven. Wel is het dringende advies om bij het ontstaan van klachten zich te laten testen.	
3 - Wat als de klas/school in quarantaine moet?	De school houdt zich bij communicatie over besmettingen op school aan de wet- en regelgeving op het gebied van bescherming van persoonsgegevens/privacy.	Als de gehele school dicht moet om eerdergenoemde redenen, meldt de school de scholensluiting bij de Onderwijsinspectie via het Internet Schooldossier.	Houd er rekening mee dat onderwijspersoneel en teams tijd nodig hebben om de omschakeling te maken van fysiek naar afstandsonderwijs.

Zie 'Specifieke maatregelen bij besmetting op school' in par. II.4	Zie hiervoor ook de handreiking gegevensdeling bij bron- en contactonderzoek met daarin een modelbrief om ouders/verzorgers te informeren. Het is in strijd met privacywet- en regelgeving voor scholen om zelf te registreren welke leerling of leerkracht besmet is.		
		De school is open, tenzij er sprake is van één van de twee situaties zoals beschreven in 'Wanneer schoolsluiting' in par. II.4.	Houd rekening met een opstartstrategie om na een quarantaineperiode het fysiek onderwijs weer te starten. Leerlingen komen mogelijk weer terug naar school na negatieve testuitslagen vanaf dag 5, maar leerlingen kunnen ook langer in quarantaine blijven.
		Het is van belang dat de school zich voorbereidt op evt. afwezigheid van docenten en leerlingen i.v.m. quarantaines en/of besmetting op school, aan de hand van protocollen en school-eigen afspraken. Hierbij staan zowel het tegengaan van verspreiding van het virus als continuering van onderwijs centraal. Denk hierbij aan: • communicatie naar ouders en leerlingen; • onderwijsaanbod en afstandsonderwijs (handreiking Onderwijsinspectie); • afstemming met bestuur, eventueel nabije scholen (bijvoorbeeld hetzelfde gebouw) en gemeente.	

Ondersteunende adviezen bij maatwerkoplossingen op school

Vanuit verschillende kanten wordt met scholen meegedacht als het gaat om het naleven van de coronabasisregels. Zo heeft een brede coalitie van maatschappelijke organisaties [tien punten](#) gepubliceerd als overwegingen voor het kabinet. Ook heeft OCW een [gedragsonderzoek](#) laten uitvoeren met concrete aanbevelingen om ervoor te zorgen dat leerlingen in het vo en vso zich nog beter houden aan de coronabasisregels. Hieronder beschrijven we als suggestie aan scholen en besturen een aantal adviezen die ze kunnen betrekken in de voorbereiding op de heropening.

Adviezen uit 10 punten van brede coalitie maatschappelijke organisaties voor veilig (deels) open stellen van scholen

Alhoewel de tien punten in de eerste plaats bedoeld zijn als overwegingen voor het kabinet, bevat het document ook een aantal concrete adviezen die scholen mee kunnen nemen in de voorbereiding op de heropening, namelijk:

- Zorg ervoor dat er op een veilige manier contactmomenten zijn voor alle leerlingen op school.
- Betrek de ouders en leerlingen bij de besluitvorming op school, in ieder geval via (G)MR. Denk daarbij ook aan de leerlingenraad.

Adviezen uit gedragsanalyse naleven coronamaatregelen in het vo

Het rapport '[Gedragsanalyse – Naleving coronamaatregelen vo-scholen](#)' geeft inzicht in hoe v(s)o-leerlingen gestimuleerd kunnen worden tot het nog beter naleven van de coronamaatregelen op en rondom school. Het gaat om de basisregels: 1,5 meter afstand houden van onderwijspersoneel, goede handhygiëne, het dragen van mondkapjes en thuisblijven bij coronagerelateerde klachten en je dan laten testen bij de GGD. Het rapport bevat concrete aanbevelingen voor scholen en OCW om naleving van de coronamaatregelen in het vo te bevorderen met als doel verspreiding van het coronavirus te verminderen en te zorgen voor een gezondere en veiligere werk- en leeromgeving op scholen. OCW zal zich ervoor inspannen dat de concrete aanbevelingen meer onder de aandacht van scholen zal worden gebracht.

Enkele concrete adviezen die scholen kunnen betrekken:

- Scholen kunnen een vertrouwenspersoon of mentor beschikbaar stellen voor leerlingen, waarmee zij in gesprek kunnen gaan over corona en de bijbehorende maatregelen. Scholen kunnen duidelijk communiceren naar leerlingen dat deze mogelijkheid er is.
- Eén team en één boodschap: leg uit waarom het belangrijk is dat er eenduidig beleid is, waarbij het (onderwijs)personeel als een team opereert. Docenten en conciërges zijn doorslaggevend in de mate waarin coronamaatregelen worden nageleefd op een school. Zij zetten de sfeer, de toon en de regels. Daarom is het belangrijk dat onderwijspersoneel als één team opereert en de leerlingen op eenzelfde manier aanspreekt op niet-naleving van de coronamaatregelen, ongeacht hun eigen attitude ten aanzien van de maatregelen.
- Beslisboom thuisblijven bij klachten: attendeer ouders en leerlingen op de [beslisboom](#), waarmee zij zelf kunnen bepalen of leerlingen naar school kunnen of thuis moeten blijven. De standaardboodschap moet zijn: bij twijfel blijf je thuis.
- Scholen wordt opgeroepen om inzichten met elkaar te delen. Dit kan bijvoorbeeld via [lesopafstand.nl](#). Door goede voorbeelden en praktijkvoorbeelden uit te wisselen, kunnen scholen inspiratie opdoen en leren van elkaar.

3. Besmettingen voorkomen op en rondom school

- Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de veiligheid op de scholen en het implementeren van de maatregelen op de eigen locaties. Bovendien is een bestuur verantwoordelijk voor de veiligheid van personeel op basis van de ARBO-wetgeving. Op de naleving van de verschillende wettelijke kaders op scholen zien de inspectie en de Inspectie SZW toe.
- Scholen zorgen voor goede afstemming met en waar nodig instemming van de medezeggenschapsraad (MR) van de school. Er is wettelijk vastgelegd waarover de MR om advies of instemming moet worden gevraagd. De MR heeft in ieder geval instemmingsrecht als het gaat om aanpassing van werktijden, taakbelasting van personeel en veiligheid en gezondheid in de school en adviesrecht met betrekking tot schoolvakanties. In het algemeen geldt: betrek de MR zo veel mogelijk bij de te maken afwegingen.
- Het RIVM heeft [richtlijnen](#) opgesteld waar ook scholen zich aan moeten houden om de verspreiding van het virus tegen te gaan. De protocollen van de sectoren vormen een vertaling van de RIVM-richtlijnen naar de specifieke schoolsituatie en hebben als doel om het risico op verspreiding van het virus te beperken. Er zijn afspraken gemaakt over de rol van de school in geval van besmettingen (zie kopje 'Specifieke richtlijnen voor de school in het geval van een besmetting').
- De besluiten van het kabinet zijn leidend en daar kan niet van worden afgeweken.

Belang naleving protocollen

- In de protocollen van AOb, AVS, CNV Onderwijs, FvOv, PO-Raad en VO-raad wordt ingegaan op praktische aspecten rondom veiligheid en hygiëne.
- Voor een veilige openstelling van scholen is het van groot belang dat scholen (po, vo, so en vso) de protocollen naleven en handhaven en men elkaar erop aanspreekt als dat niet gebeurt.
- Deze protocollen worden voortdurend aangepast aan de landelijke maatregelen.
- De richtlijnen van het RIVM en de daarop gebaseerde, door de sociale partners opgestelde, protocollen berusten op de zorgplicht die voortkomt uit de (sector-)wetgeving en de ARBO-wetgeving. Op basis van die wetten heeft het schoolbestuur als bevoegd gezag van een school verplichtingen, waaronder het inventariseren van risico's. In de [Arbocatalogus voor het voortgezet onderwijs](#) is een corona-norm opgenomen, gebaseerd op de protocollen. Wat in Arbocatalogi is opgenomen heeft de status van een beleidsregel onder de Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit.
- Het RIVM heeft aangegeven dat er nog veel winst te behalen valt in het naleven van de al bestaande maatregelen. Ook het OMT adviseert om alle mogelijkheden aan te grijpen om de geldende maatregelen stipt opvolging te laten krijgen.
- OCW heeft een gedragsonderzoek laten uitvoeren over de naleving van coronamaatregelen op scholen in het vo. De [resultaten](#) van dit onderzoek zijn te vinden op [Lesopstand.nl](#).
- De school zorgt ervoor dat medewerkers, leerlingen en ouders/verzorgers van leerlingen geïnformeerd zijn over de relevante regels en afspraken. De preventiemedewerker van de school vervult hierin een belangrijke rol; zie ook [steunpunt RI&E](#).

Welke activiteiten kunnen wel/niet op school plaatsvinden?

- Het uitgangspunt is dat leerlingen die naar school kunnen gaan, op school het onderwijs volgen. Het onderwijs is daarbij georganiseerd met inachtneming van de geldende richtlijnen van het RIVM en de Rijksoverheid. Op school kunnen leerlingen sociale contacten met hun leraren en medeleerlingen aangaan en onderhouden. Voor het leerproces en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen is dit van belang.
- Scholen zorgen ervoor dat op school onderwijs, (onderwijsondersteunende) zorg en opvang van kinderen plaatsvindt. Ook activiteiten zoals teamvergaderingen, studiedagen, open dagen, proeflessen voor groep 8 leerlingen of ouderavonden mogen weer op school plaatsvinden. Bij groepsactiviteiten zoals vieringen, sportdagen en diploma-uitreikingen moet rekening worden gehouden met de basisregels voor gezondheid en hygiëne. Daarnaast moeten volwassenen onderling en leerlingen en volwassenen 1,5 meter afstand houden. De grootte van de ruimte bepaalt hoeveel toeschouwers aanwezig kunnen zijn.
- Scholen mogen weer met hun leerlingen op schoolreisje, schoolkamp of excursie. Volg voor het vervoer de [regels en adviezen](#) die daarvoor gelden, bijvoorbeeld het advies om buiten de spits te reizen. Volg voor de bestemming de maatregelen die op die bestemming gehanteerd

worden. Voor buitenlandse reizen en reisadviezen kan meer informatie worden gevonden op www.nederlandwereldwijd.nl.

- Bepaalde onderwijsactiviteiten, zoals maatschappelijke en beroepsoriënterende stages, lob-activiteiten en leerwerkplekken vinden (deels) buiten het schoolgebouw plaats en vallen ook volledig onder de wettelijke criteria voor onderwijstijd in het voortgezet onderwijs. Datzelfde geldt voor de regionale samenwerking met het beroepsonderwijs. Ook voor 'hybride' vormen van onderwijs (pro, vmbo, vso), die deels op school en deels in een bedrijf of instelling worden gevolgd, geldt dat deze voor een (vaak substantieel) deel buiten de school worden (en dus mógen worden) gevolgd. Deze onderdelen van het onderwijsprogramma kunnen worden georganiseerd en gevolgd, uiteraard met inachtneming van de geldende RIVM-voorschriften voor de desbetreffende locatie.

Anderhalve meter afstand in het vo

- De school zorgt er voor dat vo-leerlingen 1,5 meter afstand houden van onderwijspersoneel. Onderwijspersoneel houdt onderling ook 1,5 meter afstand.
- De 1,5 meter afstand is ook de norm in het pro en vso. Voor praktijkgerichte lessen in het vmbo en pro en voor lessen in het vso of (onderwijsondersteunende) zorg geldt dat het in sommige situaties niet goed mogelijk of juist onveilig is om de afstand tussen onderwijspersoneel en leerlingen te bewaren. In die specifieke situaties mag van de 1,5 meter afstandsregel worden afgeweken. Personeel en leerlingen kunnen persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken.

Ventilatie en luchten

- Overdracht van SARS-Cov2 vindt vooral plaats nabij een besmettelijk persoon. In algemene zin kan ventileren en luchten helpen om luchtweginfecties te beperken. Het is echter onbekend in welke mate ventilatie helpt om besmettingen daadwerkelijk tegen te gaan. Het RIVM [adviseert](#) in ieder geval de bestaande regelgeving en richtlijnen op het gebied van ventilatie en luchten te volgen. Dat geldt ook voor scholen.
- Ventileren vindt plaats door ramen op een kier te zetten, door het openzetten van roosters of door mechanische ventilatiesystemen. Het wijd openzetten van ramen en deuren zorgt voor een snelle verversing van de binnenlucht; dit is luchten. Luchten wordt aangeraden als er verder niemand aanwezig is in de ruimte, bijvoorbeeld na de les of tijdens de pauze.
- Scholen dienen - voor zover dat nog niet gedaan is - hun ventilatiesysteem te controleren werking en onderhoud aan de hand van de daarvoor geldende eisen. Meer informatie hierover staat op lesopafstand.nl/ventilatie.
- Wanneer uit de controle van het ventilatiesysteem blijkt dat dit niet voldoet, kan de school contact opnemen met de lokale GGD. De GGD kan adviseren over maatregelen. De gemeente kan ook ondersteunen. De GGD'en zullen scholen niet adviseren om te sluiten wegens ventilatieproblemen.
- Op 1 oktober 2020 heeft het Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op Scholen (LCVS) zijn [rapportage](#) uitgebracht met een 'foto' van de staat van schoolgebouwen in Nederland. Uit deze foto blijkt dat een deel van de schoolgebouwen niet voldoet aan de normen uit het Bouwbesluit en aanvullende richtlijnen. Daarom is het nodig dat scholen maatregelen nemen op de korte en langere termijn, zoals minister Slob heeft aangegeven in zijn [reactie](#) op de rapportage.
- Scholen kunnen direct starten met het nemen van maatregelen om acute problemen op te lossen:
 - Het RIVM adviseert om in ieder geval de bestaande regelgeving en richtlijnen op het gebied van ventilatie en luchten te volgen, zoals het Bouwbesluit en Arbowetgeving.
 - Daarnaast [adviseert](#) het RIVM om regelmatig te luchten als er niet meerdere mensen in de ruimte aanwezig zijn, om sterke luchtstromen van persoon naar persoon te voorkomen. Het is wenselijk dat de ventilatievoorzieningen in schoolgebouwen zo goed mogelijk worden benut.
 - Op lesopafstand.nl/ventilatie zijn handreikingen en een informatieblad beschikbaar, zodat maatregelen op korte termijn kunnen worden genomen om de ventilatie op scholen te verbeteren of op orde te houden.
- Het schoolbestuur informeert onderwijspersoneel en ouders over de staat van de ventilatie in de gebouwen. Dit betekent dat de school ofwel meldt dat de gebouwen voldoen aan de eisen,

ofwel welk plan er ligt om ervoor te zorgen dat de gebouwen voldoen aan de eisen. De sectorraden hebben hiertoe voorbeeldbrieven beschikbaar gesteld.

- [Het kabinet heeft in totaal € 360 miljoen beschikbaar](#) gesteld voor scholen en gemeenten om de ventilatie van schoolgebouwen te verbeteren, in de vorm van cofinanciering, met een rijksbijdrage van 30%:
 - Een eerste € 100 miljoen is per 4 januari 2021 beschikbaar gesteld via de Specifieke Uitkering Ventilatie in Scholen (SUVIS). Met deze regeling wordt beoogd de schoolgebouwen die nu niet voldoen, zo snel als mogelijk te laten voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, zoals die in het Bouwbesluit en de Arboregelgeving zijn vastgelegd.
 - De SUVIS wordt verlengd en uitgebreid. Er wordt € 100 miljoen vervroeg beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen alle tot en met 30 juni jl. ingediende SUVIS-aanvragen worden gehonoreerd en is er ruim voldoende beschikbaar voor een tweede, nog te openen tijdvak. In de komende weken zal meer informatie beschikbaar komen op de [website van de Rijkdienst voor Ondernemend Nederland](#).
 - Op lesopafstand.nl/ventilatie is een Q&A-document beschikbaar.
 - De subsidie is gericht op noodzakelijke en energiezuinige ventilatiemaatregelen en de daarmee samenhangende maatregelen zoals een kooldioxidemeter per onderwijsruimte, een energieregistratie- en bewakingssysteem met rapportagefunctie en maatregelen gericht op het voldoen aan de eisen voor isolatie en binnenklimaat. Ventilatieprojecten die vanaf 1 oktober 2020 gestart zijn kunnen (met terugwerkende kracht) in aanmerking komen voor subsidie.
 - Gemeenten en schoolbesturen worden geadviseerd met elkaar in gesprek te gaan, zoals over welke ventilatiemaatregelen aan het schoolgebouw noodzakelijk zijn en eventuele afspraken te maken over het cofinancieringsgedeelte van 70%.

Lichamelijke opvoeding

- Lichamelijke opvoeding mag binnen en buiten worden gegeven.
- Voorkom bewegingsactiviteiten waar fysieke leerhulp van de docent voorwaardelijk is (bijvoorbeeld bij acrobatiek).
- Kleedkamers en douches in externe sportaccommodaties mogen worden gebruikt voor lichamelijke opvoeding in het funderend onderwijs.

Wettelijke verplichting om mondneusmaskers te gebruiken

- Het is in het voortgezet onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs **verplicht** om mondneusmaskers te dragen voor aanwezigen binnen het schoolgebouw.
- Dit betekent dat wanneer aanwezigen zich binnen de school voortbewegen, zij een mondneusmasker dragen.
- Het mondneusmasker mag af:
 - wanneer leerlingen en onderwijspersoneel een vaste zit- of staanplaats innemen.
 - voor onderwijspersoneel, wanneer zij door de klas lopen; wel moeten zij dan 1,5 meter afstand houden ten opzichte van leerlingen.
 - voor personen die vanwege een beperking of een ziekte geen mondneusmasker kunnen dragen, opzetten of daarvan ernstig ontregeld kunnen raken. Het personeelslid of de leerling die zich beroept op een van de uitzonderingen zal de beperking of ziekte desgevraagd op enigerlei wijze aannemelijk moeten maken.
 - als het dragen van een mondneusmasker een belemmering vormt voor de deelname aan dan wel verzorging van een onderwijsactiviteit. Hierbij kan het gaan om activiteiten als lichamelijk opvoeding, toneel en dans of bepaalde vormen van beroepsgerichte en praktijkvakken.
- De ritten van het [leerlingenvervoer](#) gaan door. Voor het vso gelden voor leerlingenvervoer de volgende regels:
 - De chauffeur doet voor de rit een gezondheidscheck bij de kinderen.
 - Leerlingen moeten zoveel mogelijk afstand bewaren tot de chauffeur.
 - Leerlingen dragen een mondneusmasker, tenzij voor de leerling een uitzondering als hierboven beschreven.

- De chauffeur draagt een chirurgisch mondneusmasker.

Wat moet de school regelen voor mondneusmaskers?

- Het schoolbestuur als bevoegd gezag kan het personeel, leerlingen en ouders informeren over de plicht tot het dragen van een mondneusmasker.
- De school moet zich houden aan de uitzonderingen op de wettelijke verplichting. Een school mag dus in die gevallen niet zelf leerlingen of personeel verplichten tot het dragen van een mondneusmasker.
- De school heeft een zorgplicht om voorzieningen te treffen zodat aanwezigen in de school zich aan de coronaregels kunnen houden. Onder het kopje '*Verzuim en leerplicht*' wordt ingegaan op de mogelijke consequenties van het niet dragen van een mondneusmasker waar dat wel verplicht is.

4. Bij klachten/besmettingen

Klachten

- Al het onderwijspersoneel, leerlingen en andere aanwezigen in of bij de school moeten volledig klachtenvrij zijn en anders thuisblijven. Zie ook de tekst onder het kopje '*Quarantaine*'.

Quarantaine

- In de volgende situaties blijft eenieder thuis:
 - Bij klachten die passen bij corona.²
 - Als je positief getest bent op corona bij de GGD;
 - Als je een positieve uitslag had van een zelftest en wacht op de uitslag van de confirmatietest bij de GGD
 - Als iemand in je huishouden positief is getest op corona en je bent nog niet immuun;
 - Als je nauw contact hebt gehad met een besmette persoon (minimaal 15 minuten binnen 1,5 meter) en je bent nog niet immuun;
 - Als je terugkomt uit een zeer hoogrisicogebied; zie <https://reizentijdenscorona.rijksoverheid.nl/>
 - Als je een melding hebt gekregen via de app CoronaMelder en je bent nog niet immuun.
- Iedereen met reisplannen naar het buitenland wordt geadviseerd om eerst het reisadvies voor dat land te controleren op www.nederlandwereldwijd.nl.
- Ouders/verzorgers, leerlingen, docenten en onderwijspersoneel voor wie een quarantaine-advies of quarantaineplicht geldt na een verblijf in het buitenland, mogen niet op of rondom school komen. Een school hoeft dit niet te controleren.
- Voor personen die over de grens werken of naar school gaan, geldt een [uitzondering op de quarantaineregels](#).
- Leerlingen hebben zelftesten meegekregen om te gebruiken na terugkeer van vakantie uit het buitenland én bij de start van hun nieuwe schooljaar. Ook kan elk huishouden twee zelftesten bestellen op www.zelftestenbestellen.nl, om meegenomen besmettingen van de vakantie zo veel mogelijk in te dammen.
- Immune leerlingen en medewerkers hoeven niet meer mee te doen met het preventief zelftesten.
- Na een besmetting kan een persoon weer naar school wanneer hij/zij 24 uur klachtenvrij is én minimaal 7 dagen zijn verstreken na start van de symptomen.
- Als een besmetting asymptomatisch was (zonder klachten) dan geldt dat niet-immune personen minimaal 5 dagen na de (positieve) testafname in quarantaine blijven; voor immune personen is dit 72 uur.

Testbeleid en bron- en contactonderzoek

- Iedereen met klachten die passen bij corona wordt geadviseerd om zich te laten testen bij de GGD.

² Verkoudheidsklachten (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn), hoesten, plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping), benauwdheidsklachten, verhoging of koorts.

- Na een melding van een positief geteste persoon voert de GGD een bron- en contactonderzoek rondom deze persoon uit. Contacten worden geïnformeerd over hun besmettingsrisico en welke maatregelen zij moeten nemen. Bron- en contactonderzoek is een essentieel onderdeel van de bestrijding van de pandemie.
- Als er een besmetting plaatsvindt bij een leerling of personeelslid van de school, volgen school, leerlingen en ouders de instructies van de GGD. Medewerking aan het bron- en contactonderzoek is van groot belang. De GGD bepaalt in welke categorie een contact valt, namelijk huisgenoten (categorie 1), nauwe contacten (categorie 2) of overige contacten (categorie 3).
- Huisgenoten (categorie 1) en nauwe contacten (categorie 2) gaan tien dagen in thuisquarantaine (NB: dit quarantaineadvies vervalt voor personen die als immuun worden beschouwd). Op school zijn klasgenoten en leraren categorie 2 contacten, als zij tijdens de besmettelijke periode (vanaf twee dagen voor de eerste ziektedag) nauw contact hebben gehad met de persoon die positief getest is.
- Leerlingen en onderwijspersoneel die als niet-immuun worden beschouwd en als nauw contact worden gezien, kunnen zich op dag 5 na het laatste contact met een besmet persoon bij de GGD-teststraat laten testen. Hiervoor kan geen zelftest worden gebruikt. Blijkt uit de test op dag 5 na het laatste contact, dat de leerling of het personeelslid niet besmet is, dan mag hij of zij weer uit quarantaine. Testen is altijd op basis van vrijwilligheid. Als iemand ervoor kiest zich niet te laten testen, dan blijft hij of zij gedurende de quarantaineperiode van 10 dagen na het laatste contact thuis.
- Voor overige contacten (categorie 3) geldt dat zij niet in thuisquarantaine hoeven. Ook hoeven zij niet meer op dag 5 te worden getest. Wel worden zij geïnformeerd, en gevraagd alert te zijn op het ontstaan van klachten.
- Voor eenieder, zowel immuun als niet-immuun, geldt het dringende advies om bij het ontstaan van klachten zich te laten testen. Ook als een eerdere testuitslag negatief (geen corona) was.
- In sommige gevallen kan de GGD een extra advies geven voor contacten, bijv. in een setting met hoge kans op transmissie/kwetsbare populatie.

Zelftesten in het onderwijs

- Leerlingen en onderwijspersoneel die als niet-immuun worden beschouwd, wordt geadviseerd zich tweemaal per week preventief te testen met een zelftest. Personeel en leerlingen die als immuun worden beschouwd, hoeven zichzelf niet meer preventief te testen.
- Het risicogericht testen (n.a.v. een besmetting op school) komt per 23 augustus te vervallen. Uit onderzoek is gebleken dat preventief testen effectiever is in het voorkomen van virusoverdracht op school dan risicogericht testen, ook bij een vrij lage deelname aan zelftesten (20-30%).
- Aan de start van het schooljaar zullen waarschijnlijk niet alle v(s)o-leerlingen die dat willen, volledig immuun zijn. Alle v(s)o-scholen zullen voldoende zelftesten ontvangen zodat niet-immune [leerlingen](#) zich thuis twee keer per week preventief kunnen testen. De zelftesten zijn weliswaar vrijwillig, maar leerlingen worden opgeroepen hier daadwerkelijk gebruik van te maken. Het gebruik van zelftesten kan helpen om een besmetting eerder te signaleren en een mogelijke uitbraak sneller op te sporen en te voorkomen. Zo kan het fysieke onderwijs op school zoveel mogelijk doorgaan.
- Voor het personeel dat (nog) niet immuun is, maar wel gebruik wil maken van zelftesten, is de verwachting dat er nog afdoende voorraad beschikbaar is om aan die vraag te voldoen. Ook is het voor elke huishouden mogelijk om twee gratis zelftesten te bestellen via www.zelftestenbestellen.nl. Bij signalen dat ook dit onvoldoende is, is het eventueel mogelijk om een spoedbestelling te plaatsen via CoTeRo.
- Meer informatie over zelftesten in het onderwijs is te vinden via deze [link](#).

Prioriteit voor onderwijspersoneel bij coronatesten

- Onderwijspersoneel in het funderend onderwijs (en kinderopvangpersoneel) kan zich met voorrang laten testen bij de GGD. De voorrangprocedure is bedoeld om lesuitval zoveel mogelijk te voorkomen. De schoolleider bepaalt wie er voor de voorrangprocedure in aanmerking komt. Om de voorrangprocedure te laten werken, mogen alleen medewerkers met voorrang getest worden die ook echt nodig zijn voor de continuïteit van het primaire

proces. Medewerkers worden gevraagd om het BRIN-nummer van de school (en kinderopvang om LRK-nummer) en dienen een recente voorrangsverklaring te hebben van de school. In de schoolvakanties kan onderwijspersoneel geen gebruik maken van de prioritaire teststraat.

- De sectorraden hebben de procedure gedeeld met besturen in het primair en voortgezet onderwijs. Besturen die geen lid zijn van de raden kunnen met de sectorraden contact opnemen. Besturen van particuliere scholen voor primair en voortgezet onderwijs kunnen terecht bij [NRTTO](#) en besturen in het (voortgezet) speciaal onderwijs ook bij de Sectorraad GO.

Vaccineren

- Het kabinet heeft op basis van advies van de Gezondheidsraad gekozen voor een strategie die zich richt op het voorkomen en verminderen van (ernstige) ziekte en sterfte als gevolg van COVID-19.
- Om de meest kwetsbare mensen te beschermen en om de druk op de gezondheidszorg te verlagen, komen de volgende groepen in aanmerking voor voorrang bij vaccineren: zorgmedewerkers, mensen met een medisch risico en mensen vanaf 60 jaar.
- Deze [groepen](#) zijn geïdentificeerd op basis van het risico dat zij lopen op ernstige klachten en sterfte en niet op basis van andere overwegingen, zoals het beroep dat ze hebben.
- Inmiddels zijn alle volwassen Nederlanders en kinderen van 12-17 opgeroepen voor vaccinatie.

Specifieke maatregelen bij een besmetting op school

- Scholen zijn voorbereid op mogelijke uitbraken. Voor het geval dat een school tijdelijk (gedeeltelijk) moet sluiten, is het goed dat scholen van te voren voor ogen hebben wat in een dergelijk geval nodig is. Hiervoor neemt een school contact op met het scholenteam van de betreffende GGD.
- In het geval van een besmetting op school krijgt de school van de GGD (of van de besmette leraar of ouders/verzorgers van de leerling) te horen dat een leerling/personeelslid besmet is met COVID-19.
- Scholen wordt gevraagd informatie te verstrekken zodat de GGD kan bepalen op welke dagen een besmettelijke leerling of personeelslid op school was, met wie hij of zij in contact was, en wat de gevolgen daarvan zijn. Het is scholen toegestaan om bepaalde informatie te delen met de GGD, zie hiervoor ook de handreiking [Gegevensdeling bij bron- en contactonderzoek](#). Hierin wordt ook toegelicht waarom dit in lijn is met de wet- en regelgeving op het gebied van privacy en bescherming van persoonsgegevens. Het gaat uitsluitend om de volgende gegevens van leerlingen en personeel die mogelijk als categorie 2 of 3 worden aangemerkt
- :
 - De naam;
 - De geboortedatum;
 - Het telefoonnummer en/of e-mailadres van de leerling of van diens ouders als de leerling jonger is dan 16 jaar;
 - Of de leerling op een of meerdere specifieke dagen op school aanwezig was (de presentielijst). NB: denk ook aan aanwezige invalleerkrachten of bv. ambulant begeleiders;
 - Waar de leerling in de klas zat tijdens een of meerdere lessen (de plattegrond van de klas);
 - Of en op welke manier sprake was van groepsvorming/cohortering en contactbeperking conform de RIVM-richtlijnen.

Scholen dienen ouders/verzorgers en medewerkers hierover te informeren en hen in de gelegenheid te stellen om bezwaar te maken tegen het delen van gegevens. Dit wordt ook toegelicht in de eerdergenoemde handreiking.

- In het geval van een besmetting van een leerling gelden de volgende maatregelen voor ouders/verzorgers:
 - De ouders/verzorgers melden de leerling ziek. Daarbij wordt geadviseerd te melden dat de leerling besmet is met COVID-19. De ouders zijn daartoe wettelijk niet verplicht, maar met de melding kan verdere verspreiding van het virus echter zo snel mogelijk worden gestopt.
 - De ouders/huisgenoten van de leerling gaan zelf ook in quarantaine wanneer een leerling positief is getest en zij niet als immuun worden beschouwd. Dit geldt dus ook voor niet-immune broertjes en zusjes van de besmette leerling.

- De besmette leerling mag weer naar school wanneer hij/zij 24 uur klachtenvrij is én minimaal 7 dagen zijn verstreken na start van de symptomen. De leerling hoeft geen negatieve coronatest te overleggen om weer naar school te kunnen.
Als de besmetting asymptomatisch was (zonder klachten) dan geldt dat niet-immune personen minimaal 5 dagen na de (positieve) testafname in quarantaine blijven; voor immune personen is dit 72 uur.
- Ouders van andere leerlingen mogen van de school niet vragen om de naam van de besmette leerling/leraar bekend te maken.
- Ouders mogen bezwaar maken bij de school om informatie over hun kind te delen met de GGD in het geval van bron- en contactonderzoek.
- Scholen en GGD zullen steeds naar bevind van zaken moeten handelen. Infectieziekten gedragen zich niet volgens keurig te voorspellen regels, en situaties verschillen altijd van elkaar – en de aanpak dus ook. Daarom kan er ook niet een klip en klaar stroomschema van alle mogelijke situaties en beslissingen worden gegeven. Het zal altijd maatwerk zijn. Het heeft dan ook weinig zin om situaties en maatregelen op verschillende scholen met elkaar te vergelijken.
- Er is een nationaal testbeleid voor covid-19. Daarin is bepaald dat de schoolleider één of meer besmettingen met covid-19 meldt bij de GGD als zij daarover nog niet door de GGD zijn benaderd. Bij twijfel kan altijd contact opgenomen worden met de GGD.
- In de protocollen is opgenomen dat de school zorgt voor snelle en goede communicatie richting ouders/verzorgers en personeel. Informeer hen welke maatregelen worden genomen, waarom en hoe lang de maatregel naar verwachting duurt. Scholen hebben hierbij speciale aandacht voor leerlingen met een kwetsbare gezondheid en leerlingen met een huisgenoot met een kwetsbare gezondheid.
- Een school dient zich bij communicatie over besmettingen op school te houden aan de wet- en regelgeving op het gebied van bescherming van persoonsgegevens/privacy. De GGD voorziet de scholen van standaardbrieven die voor de communicatie gebruikt kunnen worden. Het advies is dan ook om van deze standaardbrieven gebruik te maken en in die brief anoniem te melden dat er een COVID-19 besmetting is vastgesteld. Op lesopafstand.nl staat de handreiking [Privacy bij besmetting](#).

Wanneer schoolsluiting

- De GGD kan een school adviseren over besmettingen op school en de beperking van het verspreidingsrisico en of dit advies het best opgevolgd kan worden door schoolsluiting en het overgaan op afstandsonderwijs. Het schoolbestuur heeft de bevoegdheid een school tijdelijk gedeeltelijk of geheel te sluiten. Bij sluiting van een school(vestiging) neemt het schoolbestuur contact op met de gemeente (leerplichtambtenaar) en de inspectie via het hiervoor ingerichte [meldpunt](#).
- Het schoolbestuur besluit alleen tot sluiting van een school
 - nadat de GGD een advies heeft uitgebracht over besmettingen op de school en de beperking van het verspreidingsrisico en dit advies het best opgevolgd kan worden door het sluiten van de school en het overgaan op afstandsonderwijs; of
 - indien organisatorisch geen andere mogelijkheid bestaat, doordat teveel onderwijspersoneelsleden ziek zijn of in quarantaine moeten, en geen vervanging beschikbaar is.
- Indien de school sluit na advies van de GGD, dient met de GGD overlegd te worden wat er wel en niet kan op het gebied van noodopvang. Leerlingen die in quarantaine moeten, kunnen niet alsnog op school opgevangen worden.
- Scholen melden tijdelijke schoolsluitingen via het meldpunt dat is ingericht bij de Inspectie van het Onderwijs binnen het [Internet Schooldossier](#). Daarbij wordt ook gevraagd hoe de continuïteit van het onderwijs wordt gewaarborgd. Een school meldt het ook als ze weer open gaan.
- Een gedeeltelijke schoolsluiting (bijvoorbeeld bij quarantaine van één of enkele groepen) hoeft niet te worden gemeld bij de inspectie.

5. Andere maatregelen door de school

- Een schoolbestuur kan op eigen initiatief, na overleg met de GGD, aanvullende maatregelen invoeren bij één of meerdere scholen. Hiervoor geldt een aantal voorwaarden.
 - De aanvullende maatregel moet passen binnen de besluiten die het kabinet heeft genomen op basis van advisering door het OMT.
 - Het schoolbestuur moet de noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit ervan kunnen onderbouwen.
 - De aanvullende maatregel moet dan worden vastgesteld in het leerlingenstatuut en in de arbeidsvoorwaarden.
 - Daarbij moet in elk geval de medezeggenschap betrokken worden. Het is belangrijk dat het schoolbestuur aan de ouders in duidelijke taal uitlegt waarom de school tot deze maatregel besluit.
 - Het schoolbestuur moet ook rekening houden met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de aanvullende maatregel. Bij het handhaven van een aanvullende verplichting zal de school zorgvuldig de proportionaliteit in acht moet nemen: het belang van de leerplicht weegt immers ook zwaar. Het is daarom belangrijk dat de school hier een goed gesprek over voert met leerlingen, ouders en personeel.

III. Continuïteit en kwaliteit onderwijs

1. Algemeen

- Door het coronavirus is ook 2020/2021 geen regulier schooljaar geweest. De inzet voor schooljaar 2021/2022 is en blijft om het onderwijs zoveel mogelijk door te laten gaan en vertragingen zo veel mogelijk te voorkomen. In een [brief](#) aan de Tweede Kamer van 8 oktober 2020 is uiteengezet welke maatregelen worden genomen om de continuïteit van het onderwijs te waarborgen, en scholen te helpen en ondersteunen waar dit kan.
- Om de huidige generatie leerlingen alle kansen te bieden op volwaardig onderwijs en een goede toekomst, heeft het kabinet op 17 februari 2021 het [Nationaal Programma Onderwijs](#) van in totaal 8,5 miljard euro gelanceerd, waarvan 5,8 miljard voor het funderend onderwijs. Het is de bedoeling dat scholen met behulp van dit programma zo snel mogelijk beginnen met het inlopen van mogelijke vertragingen in de komende twee jaren.

Afstandsonderwijs bij volledige of gedeeltelijke schoolsluiting

- Het uitgangspunt is dat onderwijs zoveel mogelijk fysiek plaatsvindt op school. De negatieve effecten van een (gedeeltelijke) sluiting van een school zijn groot. Het OMT heeft het belang van fysiek onderwijs voor kinderen meermaals onderstreept. Ook in het laatste OMT-advies heeft het OMT benadrukt dat het onderwijs de hoogste prioriteit heeft om volledig open te gaan en blijven.
- Tegelijkertijd is het nodig dat scholen tijdelijk kunnen overgaan op (gedeeltelijk) afstandsonderwijs.
- Voor het voortgezet (speciaal) onderwijs is het mogelijk om onder voorwaarden – die hierna worden beschreven – een deel van het onderwijsprogramma met afstandsonderwijs in te vullen. Dit is nadrukkelijk bedoeld als aanvulling op het fysieke onderwijs.
- Hierbij moet worden benadrukt dat het gaat om een tijdelijk alternatief. Het overgrote deel van het onderwijsprogramma moet op een fysieke schoollocatie worden verzorgd en gevolgd. De inspectie verwacht dat het schoolbestuur als bevoegd gezag zich steeds kan verantwoorden over de keuzes die het maakt bij besluiten over de invulling van onderwijstijd. Het schoolbestuur en/of de school moeten inzichtelijk kunnen maken en kunnen verantwoorden welke onderdelen van het onderwijsprogramma (mede) via afstandsonderwijs worden/zijn verzorgd. Daarbij is het van belang dat binnen het afstandsonderwijs zowel aandacht is voor de lesstof als voor sociale contacten en persoonlijke ontwikkeling van leerlingen.
- Normaalgesproken geldt voor het primair onderwijs, inclusief het (v)so en het sbo, als uitgangspunt dat het onderwijs op school moet plaatsvinden. Alleen onderwijs dat op school in aanwezigheid van de bevoegde leerkracht wordt verzorgd, telt in het primair onderwijs als onderwijstijd. In deze tijd is afstandsonderwijs voor leerlingen die niet naar school kunnen komen, een tijdelijk alternatief.
- In verband met de verplichting zorg te dragen voor een ononderbroken ontwikkelingsproces (artikel 2, tweede lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs en equivalenten WPO en WEC) moet het schoolbestuur als bevoegd gezag een alternatief bieden (zoals afstandsonderwijs) wanneer het niet mogelijk en toegestaan is om onderwijs fysiek op school te verzorgen.
- In het *voortgezet onderwijs* is fysiek onderwijs het uitgangspunt, maar is het op grond van bestaande wet- en regelgeving voor onderwijstijd mogelijk om onder bepaalde voorwaarden een deel van de onderwijstijd met afstandsonderwijs in te vullen.³
- Indien vanwege organisatorische redenen een school tijdelijk of voor bepaalde groepen geen fysiek onderwijs kan organiseren (bijvoorbeeld doordat leraren in quarantaine zijn of omdat in het vso en s(b)o het leerlingenvervoer onvoldoende kan doorgaan), zorgt de school ervoor dat het onderwijs zo goed mogelijk doorgang kan vinden.
- Afstandsonderwijs dat wordt ingezet als tijdelijk alternatief moet voldoen aan de volgende criteria:
 1. Het afstandsonderwijs wordt gepland en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het schoolbestuur als bevoegd gezag van de school waar de leerling staat ingeschreven;

³ Lees [hier](#) de toelichting op de wet- en regelgeving op het gebied van onderwijstijd in het voortgezet onderwijs.

2. Het afstandsonderwijs wordt uitgevoerd en verzorgd door of onder verantwoordelijkheid van een voor het desbetreffende vak bevoegde docent, die tijdens het afstandsonderwijs kan interveniëren in het leerproces van de leerling, hem of haar kan helpen in dat leerproces en kan toezien op het niet-verzuimen van het afstandsonderwijs;
 3. De medezeggenschapsraad moet ermee hebben ingestemd dat een deel van de regulier verzorgde onderwijstijd met afstandsonderwijs wordt ingevuld. Het schoolbestuur als bevoegd gezag moet inzichtelijk kunnen maken en kunnen verantwoorden welke onderdelen van het onderwijsprogramma (mede) via afstandsonderwijs worden/zijn verzorgd.⁴
- Als afstandsonderwijs aan deze criteria voldoet, telt het in het voortgezet onderwijs in beginsel op dezelfde manier mee voor het bepalen of er wordt voldaan aan de verplichtingen rond onderwijstijd. Scholen kunnen en zullen niet aan het onmogelijke worden gehouden.

Afstandsonderwijs voor leerlingen die niet naar school gaan vanwege een kwetsbare gezondheid of vanwege een huisgenoot met een kwetsbare gezondheid

- Er zijn leerlingen die niet fysiek naar school komen vanwege een verhoogd risico op coronabesmetting of vanwege een huisgenoot met een kwetsbare gezondheid.
- Het kan gaan om leerlingen met onderliggende problematiek waarvan de behandelend (kinder)arts adviseert om niet naar school te gaan; ook niet met eventueel extra beschermende maatregelen. In dat geval moet worden aangesloten bij de bepalingen zoals deze ook gelden voor zieke leerlingen (art. 8, tiende lid, en art. 9a Wpo en art. 6b en art. 18 Wvo). In deze gevallen is de school verplicht om op adequate wijze voldoende onderwijs te geven. De wijze waarop dit wordt ingericht, is aan de school.
- Er zijn leerlingen die vanwege een kwetsbare gezondheid – zonder dat daarbij een behandelend arts aan te pas komt – of vanwege een huisgenoot met een kwetsbare gezondheid in thuisisolatie gaan. We verwachten dat scholen deze leerlingen in beeld hebben, en met ouders/verzorgers en de leerling in gesprek gaan over de zorgen, risico's, en de mogelijkheden voor onderwijs. School en ouders/verzorgers (en leerling) maken onderling goede afspraken over de wijze waarop de leerling die thuiszit zo goed mogelijk onderwijs op afstand kan blijven volgen. Scholen kunnen voor deze leerlingen aansluiten bij de wettelijke verplichting voor zieke leerlingen om ook voor deze leerlingen op adequate wijze voldoende onderwijs te geven en sociale contacten te ondersteunen. Wanneer school geen of onvoldoende actie onderneemt om het onderwijs voor de leerling te continueren, kunnen ouders een melding maken bij de Inspectie van het Onderwijs. De Inspectie neemt deze signalering mee in haar toezicht.
- De minister heeft de leerplichtambtenaren opgeroepen om in deze situaties waar sprake is van een kwetsbare gezondheid niet over te gaan tot handhaving.
- De keuze om het onderwijsprogramma te verzorgen via afstandsonderwijs is nadrukkelijk de professionele keuze van de school en het bevoegd gezag; het kan dan ook niet door individuele ouders/verzorgers worden afgedwongen. Scholen worden niet aan het onmogelijke gehouden. Waar nodig kan de school voor de organisatie van een alternatief voor het volgen van fysiek onderwijs expertise inwinnen van bijvoorbeeld het samenwerkingsverband of leerplichtambtenaar.
- Wanneer de school en ouders het met elkaar eens zijn over het alternatieve onderwijsprogramma, wordt de leerling geacht dat programma daadwerkelijk te volgen.⁵ Mocht blijken dat de leerling het alternatieve onderwijsprogramma niet zoals afgesproken volgt, dan moet de school het ongeoorloofd verzuim op de reguliere manier melden. (Zie de paragraaf Verzuim en leerplicht.)
- Scholen wordt gevraagd bij het organiseren van het afstandsonderwijs een beeld te hebben van de thuissituatie van de leerling. Voor kinderen die langdurig thuis zijn, is het extra belangrijk dat scholen periodiek contact hebben met de leerling en ouders/verzorgers om de leeromstandigheden en faciliteiten thuis expliciet te bespreken.

⁴ De Inspectie verwacht dat het schoolbestuur als bevoegd gezag zich steeds kan verantwoorden over de invulling van de onderwijstijd. Aan leerlingen en ouders/verzorgers, de medezeggenschapsraad en de Inspectie moet het bevoegd gezag desgevraagd kunnen uitleggen dat zij met de gemaakte keuzes zoveel mogelijk in het belang van leerlingen (en leraren) heeft gehandeld.

⁵ Wanneer een deel van het programma onder deze omstandigheden wordt ingevuld met afstandsonderwijs, wordt de verplichting tot 'geregeld schoolbezoek' uit de Leerplichtwet 1969 geïnterpreteerd als een verplichting tot het volgen van het programma zoals dat door de school wordt verzorgd.

- Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat Veilig Thuis wordt gebruikt om druk uit te oefenen op ouders die zich zorgen maken over de gezondheid van hun kind of familie. Ingrado, de brancheorganisatie van leerplichtambtenaren, communiceert hier ook duidelijk over naar hun achterban.⁶ Tevens zijn scholen hierop geattendeerd.
- Op de website van het [Nederlands Jeugdinstituut](https://www.nederlandsjeugdinstituut.nl) staan informatie en suggesties voor als er bij de ouder(s) en/of leerlingen sprake is van zorgen om gezondheid en de veiligheid op school vanwege corona.

Middelen voor afstandsonderwijs

- Scholen zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van onderwijs, ook op afstand.
- Scholen maken daarbij ook zelf de keuze welke leermiddelen, papier of digitaal, zij daarbij inzetten. Dit doen zij zonder verplichte meerkosten voor ouders. De school is dus de eerste plek waar ouders terecht kunnen wanneer zij knelpunten ervaren met de beschikbaarheid van een device voor het volgen van onderwijs op afstand.
- Scholen hebben sinds het voorjaar van 2020 grote stappen gezet in het op orde brengen van hun ict-infrastructuur. In 2020 heeft het kabinet in totaal € 24 mln. beschikbaar gesteld om scholen hierbij te ondersteunen. Hiermee zijn ruim 76.000 devices aan schoolbesturen verstrekt. Deze devices blijven in het bezit van de schoolbesturen en kunnen opnieuw worden ingezet voor afstandsonderwijs aan kinderen die thuis niet over een device beschikken. Ook hebben scholen via SIVON een aanvraag kunnen indienen voor tijdelijke internetoplossingen voor leerlingen die hier thuis niet over beschikken. Deze internetoplossingen zijn actief tot eind september 2021.
- Tijdens de eerste schoolsluiting hebben educatieve uitgeverijen licenties voor toegang tot hun digitale lesmateriaal tijdelijk gratis ter beschikking gesteld. Daarna hebben scholen de mogelijkheid gehad om deze zelf aan te schaffen. Op hun websites geven uitgeverijen informatie over de mogelijkheden voor onderwijs op afstand.
- Scholen kunnen ook gebruik maken van de kosteloze lesmaterialen die beschikbaar zijn gesteld via Wikiwijs en www.Lesopafstand.nl.

Onderwijstijd

- Door het coronavirus hebben scholen aan leerlingen in de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021 geen volledig programma kunnen aanbieden dat aan de daarvoor geldende urennorm voldoet. Met het oog op optimale ontwikkeling van leerlingen zouden eventueel opgelopen vertragingen zoveel mogelijk ingehaald moeten worden, niet in tijd maar qua lesstof. Het is dus niet verplicht de uitgevallen uren of dagen in te halen. Dit mag uiteraard wel, als dit mogelijk en in het belang van de leerling is.
- Het uitgangspunt is om te kijken naar de effecten van uitval voor de leerling: leerlingen moeten voldoende (onderwijs-)tijd krijgen om zich de lesstof eigen te maken. Onderwijstijd is daarbij een middel. Hoeveel tijd dat is, mag en kan verschillen per leerling. Aangezien de beschikbare capaciteit hierbij randvoorwaardelijk is, kan het gevolg zijn dat leerlingen over hun gehele schoolloopbaan minder onderwijstijd krijgen dan aanvankelijk beoogd, en dat er daarom keuzes gemaakt moeten worden in het lesaanbod. Zolang voldaan wordt aan de landelijk vastgestelde leerdoelen (kerndoelen, eindtermen), kunnen leraren, in overleg met collega's en schoolleiding, dergelijke keuzes zelf maken.
- Bij het toezicht in het schooljaar 2021-2022 op onderwijstijd zal de inspectie nadrukkelijk rekening houden met het feit dat leerlingen in verschillende mate vertragingen hebben vanwege de coronamaatregelen. Om deze redenen kan het nodig zijn dat voor de ene leerling of groep leerlingen meer onderwijstijd wordt geprogrammeerd dan volgt uit de wettelijke urennormen, terwijl voor de andere leerling of groep leerlingen juist minder uren kunnen worden geprogrammeerd dan die norm. Dergelijk maatwerk is op grond van de wet- en regelgeving mogelijk.
- De leerling dient in het geval van maatwerk het aangeboden programma te volgen om aan de leerplicht te voldoen. De verantwoording over maatwerk vanuit de eigen kwaliteitszorg en het zicht op de ontwikkeling en begeleiding van leerlingen is daarom het uitgangspunt in het

⁶ <https://ingrado.nl/actueel/items/wat-is-er-aan-de-hand-met-schoolverzuim-en-een-veilig-thuis-melding>

toezicht op onderwijstijd. De medezeggenschapsraad dient hierbij betrokken te worden en de school dient ouders/verzorgers en leerlingen hier tijdig over te informeren.

Organisatorische uitdagingen

- Een personeelslid dat 28 weken of meer zwanger is moet 1,5 meter afstand tot alle anderen houden, dus ook tot leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs. Dit leidt er in de meeste situaties in de praktijk toe dat dit personeelslid vanaf het derde trimester ander werk moet doen waarbij wel afstand gehouden kan worden. Meer informatie over zwangerschap, werk en covid-19 is te vinden op: ici.rivm.nl/zwangerschap-werk-en-covid-19

Verzuim en leerplicht

- Ongeoorloofd verzuim moet op de reguliere manier worden gemeld voor leer- en kwalificatieplichtige jongeren. Verzuimmeldingen worden gebaseerd op het al dan niet deelnemen aan het verplichte onderwijsprogramma. Indien het verplichte onderwijsprogramma (deels) bestaat uit online of afstandsonderwijs, en een leerling doet daaraan niet mee, moeten scholen het ongeoorloofd verzuim bij het online- of afstandsonderwijs ook melden. Dit geldt ook voor leerlingen die vanwege een eigen kwetsbare gezondheid of die van een huisgenoot in thuisisolatie zitten en het tussen ouders en school afgesproken alternatieve onderwijsprogramma niet volgen.
- Zeker in deze tijd is het melden van verzuim van belang om alle leerlingen goed in beeld te houden. Hiermee worden eventuele vertragingen zo klein mogelijk gehouden en kan beter zicht worden gehouden op het welzijn en welbevinden van leerlingen.
- Indien een leerling niet aanwezig is op school, gelden de regels zoals deze ook in de normale situatie gelden:
 - De school zal eerst het gesprek aangaan met de leerling en de ouder/verzorger over het verzuim. Dit kan leiden tot een verzuimmelding.
 - De school is in ieder geval verplicht om vanaf 16 uur in vier weken een melding van ongeoorloofd verzuim te doen via het verzuimregister bij de leerplichtambtenaar.
 - De leerplichtambtenaar werkt dan volgens de Methodische Aanpak Schoolverzuim, wat betekent dat de leerplichtambtenaar een onderzoek instelt en aan de hand daarvan bepaalt welke route wordt ingezet.
 - De leerplichtambtenaar kan tijdens een gesprek verder onderzoeken hoe het dagelijkse leven van het gezin er momenteel uitziet en gaat samen met de ouders en de leerling op zoek naar een passende oplossing waarbij het belang van het kind voorop staat. De functie van de leerplichtambtenaar is daarbij gericht op gedeelde maatschappelijke zorg, waarbij het contact met de leerling centraal staat.
- Als een leerling wel op school verschijnt, maar geen mondneusmasker wil dragen (en dan niet vanwege medische redenen), dan is het op dat moment aan de school om eerst te bepalen wat er gaat gebeuren.
- De school stelt zelf maatregelen op en gaat zelf over de sancties. Hierbij zorgt de school voor instemming met de (G)MR bij wijziging van het gezondheid- en veiligheidsbeleid.
- De school kan ervoor kiezen om de volgende stappen te volgen:
 - In overleg te treden met leerling en ouder
 - Een waarschuwing te geven aan de leerling
 - De leerling te schorsen
 - Indien de leerling na schorsing, alsnog weigert tot het dragen van een mondkapje, volgt er een gesprek met de leerplichtambtenaar
 - De casus wordt overgedragen naar de leerplichtambtenaar.

De rol van de school bij het in beeld krijgen van leerlingen en de situatie waarin ze zich bevinden.

- Het is belangrijk dat scholen zich bewust zijn van hun signalerende rol in het (mentaal) welbevinden van leerlingen, en hoe zij mét ouders samenwerken om er samen voor de leerlingen te zijn.
- Daarom is het belangrijk om zicht te houden op alle leerlingen. Als fysiek onderwijs gedurende een langere periode (> 2 weken) niet mogelijk is, dient de school regelmatig (denk aan één keer in de twee weken) individueel contact te hebben met alle leerlingen en eventueel hun ouders. Het is belangrijk dat scholen, naast leerlingen in een kwetsbare positie, alle leerlingen

in beeld hebben en dat school en leerling/ouder regelmatig mondeling digitaal of telefonisch contact hebben.

- Door vinger aan de pols te houden bij alle leerlingen en kleine signalen op te merken, kunnen zowel leerlingen met lichtere problematiek of ondersteuningsvragen als met zwaardere problematiek op mentaal vlak (zoals stress, angst, (opspelende) stoornissen, depressie) eerder opgemerkt worden. Zoek contact met een leerling die afwezig is en ga samen in gesprek met de ouder(s), evt. met hulp van de leerplichtambtenaren, RMC-begeleiders, jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen.⁷
- Ook ouders kunnen in gesprek gaan met hun kind(eren) over hun mentaal welbevinden en waar nodig contact opnemen met school. Op o.a. de website van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is tevens informatie te vinden voor ouders.⁸
- Op de site van [Stichting School en Veiligheid](#) wordt o.a. verwezen naar vragenlijsten over welzijn die scholen kunnen gebruiken, hoe scholen toch de sociale veiligheid op afstand in de gaten kunnen houden en ook wat te doen als dingen echt minder goed blijken te gaan.⁹
- De school kan een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van de mentale gezondheid van leerlingen. De VO-raad heeft in samenwerking met betrokken onderwijs- en zorgorganisaties een [handreiking](#) gemaakt die scholen kunnen gebruiken bij deze ondersteuning.
- Daarnaast is het belangrijk om oog te blijven houden voor wat er goed gaat met leerlingen in deze tijd, en leerlingen zich bewust te maken van hun veerkracht. Op de website van de VO-raad staat een [overzicht met een aantal praktijkvoorbeelden](#) over hoe scholen dit hebben aangepakt.
- Daarnaast participeert de VO-raad in het programma Gezonde School, dat scholen ondersteunt bij het structureel en integraal implementeren van het thema welbevinden.^{10 11}
- Als de school zorgen heeft over de situatie van een leerling kan de school de leerling noodopvang bieden. We vragen scholen immers om extra aandacht te blijven geven aan leerlingen in een kwetsbare positie.
- Als de school vermoedt dat er sprake is van een acuut of structureel zorgelijke situatie verwachten wij dat de school direct contact opneemt met jeugdhulpaanbieders, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en/of Gecertificeerde Instellingen.
- Het melden van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling is onderdeel van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van de school. Het is voor scholen en instellingen verplicht om een de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling toe te passen en het afwegingskader voor het onderwijs als hulpmiddel te gebruiken om tot een besluit te komen. De meldcode draagt eraan bij dat bij signalen op dit gebied zo snel en adequaat mogelijk hulp kan worden geboden.
- Omdat docenten tijdens de online lessen mogelijk geconfronteerd worden met zorgelijke situaties van een leerling thuis, is het belangrijk dat de school alle medewerkers blijft attenderen en ondersteunen bij het nemen van de juiste stappen.

2. Specifieke situaties

Van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs

- Het is belangrijk dat kinderen de ruimte krijgen om hun potentieel zo goed mogelijk te ontwikkelen. We vragen hierbij nadrukkelijk aandacht voor kinderen in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld achterstandsleerlingen en leerlingen die van thuis uit minder steun krijgen. Monitoring van de ontwikkeling, extra begeleiding en een ruimhartig doorstroombeleid staan bij de ondersteuning van leerlingen met vertragingen centraal. Scholen bepalen zelf op welke wijze zij invulling geven aan het monitoren van de leerontwikkeling van de leerlingen.
- Voor leerlingen in groep 8, die dit schooljaar de overstap maken naar het vo, is het belangrijk dat de er in de (warme) overdracht goed aandacht wordt besteed aan waar de leerling staat en welke behoefte een leerling heeft, zodat de vo-school hier vanaf de start goed op in kan spelen.

⁷ Zie onder andere de websites <https://www.lesopafstand.nl/>, <https://www.weeraanwezigopschool.nl/> en <https://www.nji.nl/nl/coronavirus/Professionals/Specifiek-beroep-of-werkveld/Professionals-in-het-onderwijs>

⁸ <https://www.nji.nl/nl/coronavirus/Ouders>

⁹ <https://www.scholenveiligheid.nl/news/coronavirus-maatregelen-in-en-gevolgen-voor-het-onderwijs/#webinar>

¹⁰ www.gezondeschool.nl

¹¹ Met het programma Gezonde School (gefinancierd door het ministerie van VWS en met betrokkenheid van de ministeries OCW, EZ en SZW) kunnen scholen op een structurele manier aandacht besteden aan leefstijlthema's, waaronder welbevinden. De VO-raad, PO-Raad, MBO raad, RIVM en GGD Ghor zijn de partijen die Gezonde School vormen.

- Voor leerlingen in de brugklas geldt dat door de uitbraak van het coronavirus de landelijke eindtoets in het po en so in het schooljaar 2019-2020 niet is doorgegaan. Door het ontbreken van het toetsadvies als tweede onafhankelijk gegeven naast het schooladvies, waren er geen heroverwegingen (indien een toetsadvies hoger is dan het initiële schooladvies) en daarmee ook geen bijstellingen voor deze leerlingen. Omdat de schooladviezen niet bijgesteld konden worden, is een deel van de leerlingen (die nu veelal in de tweede klas zitten) mogelijk niet op het voor hen passende niveau in het v(s)o gestart.
- Vo-scholen wordt gevraagd extra in te zetten op monitoring; heterogene/brede of verlengde brugklassen en extra begeleiding bij vertragingen kunnen hierbij helpen. OCW ontwikkelt samen met SLO en de VO-raad een handreiking om vo-scholen te ondersteunen bij het inrichten van een extra evaluatiemoment.

Praktijkgericht onderwijs in het vmbo, pro en vso

- De crisismaatregelen van het afgelopen jaar hebben het praktijkleren en -toetsen belemmerd. Ondanks dat er forse inspanningen zijn geleverd om het onderwijs zo goed en zo veel mogelijk op afstand door te laten doorgaan, zijn praktijkonderdelen door veel scholen uitgesteld en theoretische onderdelen naar voren gehaald. Veel stages zijn afgebroken of niet gestart.¹²
- Het is belangrijk als scholen om alert te zijn op het inlopen van vertragingen in het praktijkgerichte onderwijs in *het vmbo, het pro en het vso*. Dit onderwijs heeft grotendeels stil gelegen. De scholen worden aangeraden om zo veel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheid om de bovenbouwperiode naar eigen inzicht in te richten, zodat eventuele vertragingen in de praktijkvakken ingelopen kunnen worden. De omzetting van het cspe in een schoolexamen en de flexibele examens in vmbo-bb en -kb biedt vmbo-scholen hierbij veel mogelijkheden.
- Als gevolg van de coronacrisis zal het in een groot aantal sectoren komend jaar lastiger zijn op de gebruikelijke wijze invulling te geven aan het leren in de praktijk. In praktijk- of beroepsgerichte lessen in het funderend onderwijs is het voor leerlingen niet altijd mogelijk om op 1,5 meter afstand te blijven van volwassenen. Dit geldt zowel bij lessituaties als bij stages. Bij een dergelijke vorm van onderwijs moeten leerlingen en onderwijspersoneel zo veel als mogelijk 1,5 meter afstand houden. Het is echter niet verplicht.¹³ Dit is een toegestane afwijking van de landelijke maatregelen. Indien het waarborgen van de 1,5 meter afstand niet mogelijk blijkt, worden bepaalde onderdelen waar mogelijk op een andere manier georganiseerd. Bij de vakken waar dit van toepassing is, treden het betrokken personeel en de schoolleiding met elkaar in overleg.
- Voor *vmbo-mbo trajecten* is de desbetreffende locatie waarop het onderwijs wordt gegeven leidend. Dit geldt ook voor doorlopende leerroutes vmbo-mbo die scholen sinds 1 augustus 2020 kunnen inrichten.¹⁴ Dit houdt in dat leerlingen die vmbo- mbo trajecten volgen op een vo locatie zich moeten houden aan de regels die gelden op deze locatie. Op momenten dat jongeren onderwijs volgen op een mbo locatie of in een (leer)bedrijf worden zij geacht aan de richtlijnen te voldoen die op die locatie gelden. Voor de praktijklessen kan de mbo-school ervoor kiezen om de brancheprotocolen te volgen. Op combilocaties waar vo-leerlingen en mbo-studenten samenkomen, bijvoorbeeld op sommige AOC's is het aan het schoolbestuur als bevoegd gezag om afhankelijk van de situatie, rekening houdend met de richtlijnen van het RIVM, te bepalen welke maatregelen voor de aanwezige leerlingen en studenten moeten gelden.

Stages in praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en vmbo

- Als gevolg van de coronacrisis is het voor het praktijkonderwijs, v(s)o en vmbo lastig om op de gebruikelijke wijze invulling te geven aan (beroepsoriënterende) stages in een aantal sectoren en regio's in het studiejaar 2021-2022.

¹² Stichting Platforms VMBO (SPV) onderzoekt samen met de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) of de leerlingen in een leerwerktraject (vmbo-bb/lwt) of een entreeopleiding in het vmbo voldoende (erkende) leerwerkbedrijven hebben. Mogelijk zijn aanvullende maatregelen nodig voor deze specifieke groepen leerlingen.

¹³ Voor de praktijklessen in het mbo (binnen de school en in de beroepspraktijkvorming wordt aangesloten bij de regels die gelden voor het werkveld en die zijn vastgelegd in de brancheprotocolen: <https://www.mijn coronaprotocol.nl>

¹⁴ De nadere vormgeving van deze doorlopende leerroutes wordt niet voorgeschreven maar is aan de partijen in de regio. Dit betekent dat regionale partners er bijvoorbeeld voor kunnen kiezen om de volledige (mbo-)opleiding te verzorgen op een vmbo-locatie. In dat geval gelden de regels van de vo-locatie. In het geval dat het onderwijs (deels) op het mbo of in een (leer)bedrijf gevolgd wordt, worden zij op die momenten geacht aan de richtlijnen te voldoen die op die locatie gelden.

- De stage is verplicht onderdeel voor de leerwerktrajecten in het vmbo en vso. Andere stages in het kader van de opleiding voor het vmbo, vso en praktijkonderwijs zijn niet verplicht.
- In het kader van het 'Actieplan stages en leerbanen' zet Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (hierna SBB) zich volop in voor het beschikbaar houden van voldoende kwalitatieve stageplaatsen. Mocht er sprake zijn van knelpunten, dan kan SBB de scholen ondersteunen bij het zoeken naar een goede oplossing. SBB-adviseurs zijn beschikbaar om met de school op zoek te gaan naar stagefaciliteiten. Ook kunnen zij fysiek op bezoek bij aspirant leerbedrijven gaan bij een eerste erkenning of bij kritieke situaties zoals klachten en calamiteiten, met inachtneming van de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus.
- De school blijft eindverantwoordelijk voor het behalen van de gestelde leerdoelen.

Oplossingen voor knelpunten bij (beroeps oriënterende en verplichte) stages

- Door de coronacrisis is dit jaar een aantal knelpunten ontstaan met betrekking tot het voorbereiden van de leerling op de arbeidsmarkt of vervolgopleiding:
 1. *Geen stageplek kunnen vinden:*
 - Wanneer er geen stageplek beschikbaar is en er eerder in de opleiding al een (beroeps oriënterende) stage gevolgd is, dan is de eerste optie dat het onderwijsteam beoordeelt of de leerdoelen zijn behaald zonder dat alle daarvoor bestemde uren zijn gemaakt en er een positief oordeel kan worden gegeven.
 - Ten tweede kan een school, al dan niet op verzoek van een leerling, een bedrijf aandragen voor erkenning bij SBB. Ook bedrijven in aanverwante sectoren of andere sectoren waar een deel van de vaardigheden kunnen worden geleerd, kunnen voor erkenning in aanmerking komen en door scholen worden aangedragen.¹⁵
 - Ten derde kan de school een melding van een tekort doen bij SBB: een adviseur van SBB gaat dan samen met de school aan de slag om een stageplek te vinden. Vanaf eind november 2020 is er een [meldpunt stagetekort](#) bij SBB.
 - Ten vierde worden scholen aangemoedigd om in samenwerking met andere scholen in de regio creatieve oplossingen te vinden voor stagetekorten zoals het spreiden van stages over het schooljaar, het geven van praktijkopdrachten bij bijbanen van leerlingen of het plaatsen van twee leerlingen op één stageplek (zie [handreiking beroepspraktijkvorming van MBO en SBB](#)). Vanuit SBB wordt een handleiding gemaakt voor bedrijven voor het begeleiden op afstand, zodat er voor leerbedrijven voldoende handvatten zijn voor het begeleiden op afstand bij het aanbieden van een stageplaats. De adviseur praktijkleren van SBB kan het leerbedrijf daarbij extra ondersteunen.
 - Een vijfde optie is dat scholen en leerlingen ter overbrugging kiezen om te verbreden in plaats van te verdiepen. Dit kunnen praktijkgerichte opdrachten of stages zijn in waarbij de leerling andere vaardigheden op doet die gerelateerd zijn aan de sector van zijn/of haar keuze.
 - Een zesde optie is dat de instelling praktijkonderwijs op de locatie van een werkgever laat plaatsvinden, zonder dat sprake is van een erkenning door SBB.¹⁶ De overweging om hier in uitzonderlijke gevallen gebruik van te maken is dat tijdens het leren bij een werkgever andere vaardigheden worden aangeleerd dan binnen een schoolse setting. De school beoordeelt of de betreffende locatie geschikt is voor de uitvoering van het praktijkonderwijs en legt daar verantwoordelijkheid over af.
 - Een zevende alternatief is het behalen van leerdoelen via praktijkopdrachten in begeleid onderwijs, bijvoorbeeld in een gesimuleerde omgeving of via praktijkopdrachten in de school. Deze oplossing moet als last resort en bij wijze van uitzondering worden toegepast en zal niet kunnen gelden voor die opleidingen waarvoor er wettelijke beroepsgerichte activiteiten verplicht zijn, zoals leerwerktrajecten in het vmbo.
 - Als geen van de bovenstaande opties realistische mogelijkheden biedt, dan zal met de leerling worden besproken of deze naar een andere richting wil overstappen waar wel meer stageperspectieven zijn. Informatie over de perspectieven op stages en werk zijn

¹⁵ SBB maakt ter inspiratie een overzicht van goede voorbeelden van combinaties van sectoren waar (een deel van) de bpv kan worden gelopen die niet direct voor de hand liggen.

¹⁶ De erkenning kan versnelt worden aangevraagd of erkenningen door SBB kunnen achterwege blijven bij dit praktijkonderwijs.

beschikbaar voor studenten op [KiesMBO.nl](https://kiesmbo.nl). Perspectieven op stages in coronatijd zijn ook beschikbaar op sbbhelpt.nl.

2. *De leerling vindt de stage te risicovol onder de huidige omstandigheden:*

- Als de leerling de stage tijdelijk niet wil volgen, omdat dit naar zijn/haar opvatting tot een te risicovolle situatie leidt, meldt hij/zij dit bij de school en het leerbedrijf om samen naar een oplossing te zoeken. Als dat niet lukt, kan de leerling of de school een melding doen bij SBB. Een adviseur van SBB kijkt dan samen met de school of een vervangende reeds erkende stageplek in de buurt beschikbaar is.
- Als ook dat echt onmogelijk is, wordt van de school verwacht dat deze zorgt dat de leerling alsnog zoveel mogelijk leerdoelen op een andere manier kan behalen, zodat de vertraging zoveel mogelijk wordt beperkt. Het kan echter zo zijn dat vervangende activiteiten naar het oordeel van de school niet voldoende zijn om aan de diploma-eisen te voldoen en een deel van de stage later toch moet worden ingehaald. Dit kan leiden tot een langere opleidingsduur. De school moet dit goed onderbouwen richting de leerling.

Vavo

- Het vavo valt wat betreft locaties onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het mbo en daarmee gelden de mbo-coronamaatregelen. Hiervoor gelden dan ook de afspraken met betrekking openstelling zoals die gelden voor het mbo, zie ook het [servicedocument 5.1 mbo](#).
- Wat betreft het onderwijsprogramma en de examinering volgt het vavo de vo-bepalingen.

IV. Relevante informatie

Het ministerie van OCW tracht actuele informatie zoveel mogelijk beschikbaar te stellen op rijksoverheid.nl en te verspreiden via andere kanalen.

Algemeen

- Informatie voor ouders/verzorgers, leerlingen, scholen en kinderopvangorganisaties over het [coronavirus en onderwijs](#)
- Informatie over [onderwijs op afstand en weer op school](#)
- [Gezondheidscheck](#) voor medewerkers voor aanvang van de werkzaamheden
- [Ventilatiehandreiking](#)
- [Handreiking](#) wat te doen als bij een leerling of collega op school een besmetting met COVID-19 is vastgesteld?
- [Handreiking gegevensdeling](#) bij bron- en contactonderzoek
- [Zelftesten](#) in het onderwijs

Primair onderwijs

- [Generiek kader van het RIVM](#) voor kinderopvang en scholen (0-12 jaar)
- [Protocol](#) voor primair onderwijs
- Informatie over [PO op afstand](#) en weer op school in het primair onderwijs
- Overzicht informatie [corona en de PO-Raad](#)
- [Arbocatalogus](#) voor het primair onderwijs
- [Protocol](#) voor bewegingsonderwijs
- [Handreiking](#) kansrijk adviseren
- [Handreiking lvs-toetsen afnemen](#)
- [Handreiking samenwerking kinderopvang en onderwijs in noodopvang](#)

Voortgezet onderwijs

- [Generiek kader van het RIVM](#) voor voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs
- [Protocol](#) voor voortgezet onderwijs
- Informatie over [VO op afstand](#) en weer op school in het voortgezet onderwijs
- Overzicht laatste nieuws over [corona van de VO-raad](#)
- [Arbocatalogus](#) voor het voortgezet onderwijs
- [Protocol](#) voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs
- [Servicedocument examens 2021](#)
- Afsprakenkader '[Veilig openbaar vervoer VO](#)'

Praktijkonderwijs en vmbo

- [Servicedocument](#) voor het volledige opening praktijkonderwijs en vmbo
- Overzicht Informatie [corona en Stichting Platforms VMBO \(SPV\)](#)

Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)

- Het [servicedocument](#) van de mbo-sector
- Het [diplomabesluit MBO](#)

(voortgezet) Speciaal onderwijs

- [Gespecialiseerd onderwijs](#)
- [Protocol voor speciaal onderwijs](#)
- [Protocol voor voortgezet speciaal onderwijs](#)
- [Protocol voor bewegingsonderwijs in het speciaal onderwijs](#)
- [Protocol voor bewegingsonderwijs in het voortgezet speciaal onderwijs](#)

Inspectie van het Onderwijs

- De site van de [Inspectie van het Onderwijs](#)
- Informatie over [corona en de Inspectie](#)
- Meldpunt schoolsluiting vanwege corona binnen het [Internet Schooldossier](#)

Overig

- Informatie over het handhavend optreden door de leerplichtambtenaar
- Aanvullende vragen over arbeidsrechtelijke zaken van AOB en CNV
- Adviesdocument RIVM over ventilatie
- Reisadvies per land
- Informatie over het Nationaal Programma Onderwijs